

מכללת הרצוג-גוש עציון

ימי עיון בתנ"ך

קייץ תשע"ב

1

בס"ד

'מלחמת ששת הפרקים' - כיבוש יהושע לאור עקרונות מלחמה

מקור 1

"מעניין הדבר, ואולי גם מברח, שדווקא אזרחים מובהקים מטילים ספק בהסתברות המסופר בספר יהושע, על יסוד העיקרון הצבאי שמעולם לא התנסו בו. לעומתם אנשי הצבא, כמעט ללא יוצא מן הכלל, סומכים ידיהם על התיאורים הצבאיים שבספר יהושע. לפני חודש כתב הגנרל האנגלי גייל, שאינו חוקר תנ"ך, עשרה מאמרים על הטקטיקה בתנ"ך. גנרל גייל הוא כיום מפקד צבאות היבשה של נאט"ו, ואין לפקפק במומחיותו; והנה הוא אינו מטיל צל של ספק באותן הפרשיות הצבאיות בתנ"ך. נמצא, שדווקא הללו, שאין עוסקים בענייני צבא, חושבים שהדברים אינם מסתברים, ואילו על דעתם של המומחים לעניין זה מתקבלים הדברים ללא פקפוק." (יגאל ידין, החוג לתנ"ך של בן גוריון)

מקור 4

"ככל שמתמעטים הכוחות העומדים לרשות ההנהגה האסטרטגית, כן נפתח לבה לתחבולות ערמה, ומי שחלש וקטן לחלוטין, עד שנדמה לו כי שוב אין שום זהירות ושום תבונה עשויות לחלצו, באותה נקודה בה נדמה כי כל אמנות הקרב תתנכר לו - מתייצבת לפניו תחבולת הערמה כישע אחרון". (פון קלואזוביץ)

מקור 5

"באסטרטגיה, הדרך הארוכה והעקיפה היא לרוב הדרך הקצרה ביותר. גישה ישירה אל האובייקט מעייפת את התוקף, ומקשיחה את הגנת יריבו. גישה עקיפה מביאה להתרופפות המגננה, ומוציאה את האויב משיווי משקלו". (לידל-הארט)

מקור 2

"אל תחזור על הטקטיקות שהביאו לך את הניצחון, אלא תן לשיטותיך להשתנות לפי המבחר האינסופי של הנסיבות." (סון טסו - מצביא סיני 500 לפנה"ס)

מקור 6

"ב-16 במאי טס צ'רצ'יל לפריז לפגישה עם ההנהגה הצרפתית. הוא הבין את חומרת המצב כאשר ראה כי פקידי ממשלה צרפתיים מבעירים חומר ארכיוני ומכינים עצמם לפינוי הבריה.

מקור 3

"האסטרטגיה היא האומנות להביא את האויב לידי קרב בתנאים המעמידים אותו מלכתחילה במצב שהוא לרעתו". (אנציקלופדיה בריטניקה)

בפגישה עגומה עם הפיקוד הצרפתי שאל צ'רצ'יל את הרמטכ"ל, גמלאן - "היכן העתודה האסטרטגית?", ונענה - "Aucune" - "איננה".

לאחר מכן תיאר זאת צ'רצ'יל בזיכרונותיו כאחד
מרגעי ההלם הגדולים בחייו

מקור 7

"רציפות במערכה ובקרב פירושה הפעלת הכוחות
הלוחמים והאמצעים שברשותם ברצף בלתי פוסק...
כדי לשחוק בלא הפסקה את כוחות האוייב וכושר
הפיקוד שלו.

המשכיות היא הקשר הישיר בין כל שלב ופעולה
במהלך המבצע לשלב שלפניו.. על מנת ליצור רצף
בלתי פוסק." ('עקרונות המלחמה' - מטכ"ל 3 תת02)

מקור 8

"ראויה לציון ההדגשה החוזרת של ספר יהושע:
"וישב יהושע וכל ישראל עמו אל המחנה הגלגלה",
ואין כוונת הכתוב, כמו שפירשו רבים, שחזרו בכל
פעם לגלגל. לדעתי, מדגיש פסוק זה את האופי של
המלחמה - היו יוצאים בכל פעם ממקום מסוים
לפעולת פשיטה באויב." (יגאל ידין שם)

מקור 9

"עקרונות המלחמה בצה"ל אינם זהים זה לזה
במעמדם ובחשיבותם... דבקות במשימה לאור
המטרה או רוח הלחימה הן דרישות חד משמעיות
ובלתי מתפשרות." ('עקרונות המלחמה' - מטכ"ל 3
תת02)

מקור 10

"הרמטכ"ל משה דיין היה זה שטבע את האמירה
שעל פיה "עדיף סוסים דוהרים שצריך לבלום אותם
על פני שוורים עצלים שצריך לרדות בהם"...

מלחמה המסתיימת במהירות וההצלחה חד משמעית
היא הכרח לישראל. הלקח בהקשר זה הוא חובתה
של ישראל לחזור ולנהל את מלחמותיה בתוקפנות,
בעוצמה ובמהירות רבה. רק כך ניתן להקטין את
מספר הנפגעים, ליצור תחושת הצלחה שתחפה על
הכאב שבמותם של הנופלים ולצמצם מאוד את
התפתחותה של ההתנגדות למלחמה, הן מצד גורמי
פנים והן מצדם של גורמים בינלאומיים.

ההחלטה על תמרון מהיר לעומק שטח האויב
מחייבת תעצומות נפש רבות אל מול אי הוודאות
הגלומה בה ומול סכנת הכישלון מצד הבלתי צפוי.
כזו למשל היא ההחלטה המתוארת בספר שהביאה
במלחמת יום הכיפורים להטסתה של חטיבת צנחנים
במילואים אל עומק רכס החרמון על מנת לתקוף
מאחור ובהפתעה את מוצבי הסורים באותו המקום.
למהלך המבריק מאין כמותו, ששבר את האויב תוך
זמן קצר ביותר, קדמה התלבטות קשה, שהסתיימה
בהחלטת הרמטכ"ל דדו לבצע את האיגוף בעזרת
המסוקים." (אל"מ יהודה גרמן, מערכות, על הספר
נוע כבר לכל הרוחות)

מקור 11

"כשאתה נכנס בקשרי מלחמה והנצחון מתממה
לבוא, יקהו כלי-זינם של אנשיך והתלהבותם
תרפה... אם יהיה מסע המלחמה ממושך, הרי

החשוך. דבר זה מודגש כמה וכמה פעמים בספר יהושע. במלחמתו במלכים שנטפלו לגבעון נאמר (י'), (ט'): "ויבא אליהם יהושע פתאם, כל הלילה עלה מן הגלגל". ושוב בפרשת כיבוש חצור (יא:ז): "ויבא יהושע וכל עם המלחמה עמו עליהם, על מי מרום פתאם, ויפלו בהם". (יגאל ידין שם)

מקור 15

"שטח שאפשר לנטשו אך קשה לחזור ולכבשו קרוי שטח מסבך. מעמדה כגון זו, אם האויב אינו מוכן, תוכל להגיח ולהכותו. אך אם האויב מוכן לבואך ואתה לא הכיתו, תבוא עליך שואה שכן אין לך דרך שיבה".

מקור 16

"את ההפתעה שיכול המתגונן לחולל על ידי סודיות תכונתו ומערך גייסותיו המוסתר אין התוקף יכול לזן אלא על ידי מסע התקרבות בלתי צפוי מראש" (פון קלאוזוביץ).

מקור 17

"כי לעתים קרובות אין כל הבדל בין המנוצח והמנוצח באבדות בכוחות לחימה פיזיים במהלכו של הקרב. רק עם הנסיגה מתחילות בשביל המנוצח האבדות המכריעות ביותר, כלומר, אבדות שבהן אין למנוצח חלק עוד" (פון קלאוזוביץ)

מקור 18

"כשבא החל תכף בלי שום הקדמה לשאול בקול חותך של מפקדים: המצרים תוקפים פתאום מכאן, ©עמיחי גורדין – מלחמת ששת הפרקים

אוצרות המדינה לא יהיה בהם כדי, לכלכל את המאמץ".

"אע"פ שידענו גם ידענו חיפזון-של-שטות במלחמה, הנה התבונה לא דרה מעולם בכפיפה אחת עם שהיות ארוכות. לא מצאנו אף ארץ אחת שצמחה לה טובה ממלחמה ממושכת". (סון טסו)

מקור 12

"תגיע ראשון עם הרבים ביותר" "Get there firstest with the mostest". (גנרל הקונפדרציה נייתן ברפורד פורסט).

מקור 13

"בשעה שדומיטיוס קלוינוס צר על לווריה, מערי הליגורים, שהיתה מוגנת לא רק על ידי ביצוריה ובזכות מקומה, אלא גם בעליונות חייליה – פקד על כל צבאותיו לצעוד ולהקיף בקביעות את חומות העיר. אחר כן פקד עליהם לשוב למחנה. משהניחו תושבי העיר, כי המפקד הרומאי נוהג כן לשם תרגול בלבד, חדלו לנקוט אמצעי-אבטחה נגדו – הפך לפתע את צעידת חייליו להתקפה והכניע את תושבי העיר בכיבוש חומותיהם" (פרונטינוס)

מקור 14

"התנפלות-פתע. עיקרון זה יקר ביותר לחלש, המצליח רק על-ידי ההפתעה של התקדמות בלילה

מקור 20

(יהושע ב: ט) וַתֹּאמֶר אֶל הָאֲנָשִׁים יְדַעְתִּי כִּי נָתַן יְהוָה לְכֶם אֶת הָאָרֶץ וְכִי נִפְלְאָה אֵימַתְכֶם עָלֵינוּ וְכִי נִמְגּוּ כָּל יִשְׂרָאֵל הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם: כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר הוֹכִישׁ יְהוָה אֶת מִי יָם סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשָׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר בָּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן וְלַעֲנֹג אֲשֶׁר הִתְרַמְתֶּם אוֹתָם: וַנִּשְׁמַע וַיִּמַּס לְבָבֵנו וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יִקְרָא אֲלֵהֵיכֶם הוּא אֲלֵהִים בְּשֵׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת:

(ב: כד) וַיֹּאמְרוּ אֶל יְהוֹשֻׁעַ כִּי נָתַן יְהוָה בְּיָדֵנוּ אֶת כָּל הָאָרֶץ וְגַם נִמְגּוּ כָּל יִשְׂרָאֵל הָאָרֶץ מִפְּנֵינוּ:

(ה: א) וַיְהִי כַשְׁמַע כָּל מַלְכֵי הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר בָּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָה וְכָל מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל הַיָּם אֶת אֲשֶׁר הוֹכִישׁ יְהוָה אֶת מִי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד עַבְרָם וַיִּמַּס לְבָבָם וְלֹא הָיָה בָּם עוֹד רוּחַ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

(ו: כז) וַיְהִי יְהוָה אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיְהִי שָׁמַעוּ בְּכָל הָאָרֶץ:

(י: ב) וַיִּירָאוּ מְאֹד כִּי עִיר גְּדוֹלָה גְּבֻעוֹן כְּאֶתְתַּת עָרֵי הַמְּמַלְכָּה וְכִי הִיא גְּדוֹלָה מִן הָעִיר וְכָל אֲנָשֶׁיהָ גִּבּוֹרִים:

מקור 21

(יהושע יא: כד-כה) וַיְהִי כְּהוֹצִיאֶם אֶת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה אֶל יְהוֹשֻׁעַ וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֶל קַצִּינֵי אֲנָשֵׁי הַמְּלָחָמָה הַהִלְכוּ אִתּוֹ קָרְבוּ שִׁימוּ אֶת רַגְלֵיכֶם עַל צַוְאֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרְבוּ וַיִּשְׁימוּ אֶת רַגְלֵיהֶם עַל צַוְאֵיהֶם: וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ אַל תִּירָאוּ וְאַל תִּתְּחוּ וְחִזְקוּ וְאִמְצוּ כִּי כִכָּה יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל אֲבִיבֵיכֶם אֲשֶׁר אִתְּם נְלַחֲמִים אוֹתָם:

והוא מצביע אל התעלה, מה אתם עושים? כמה חיילים ניסו להשיב שיילכו לעמדה הזו עם המקלע הזה או לעמדה הזו עם המקלע הזה, והוא נכנס לתוך דבריהם, והפסיק אותם מיידי, ואמר כבזו: עשרות טנקים מצריים כבר הקיפו את המעוז החיילים נכנסים כבר מכאן, והוא מצביע לכיוון השער של המעוז, עוד מאות צולחים מולכם, והוא מניף יד לעבר התעלה, מה יעזור לכם המקלע? מה תעשו? תביטו בהם? שתקנו.

אחד החיילים העז ושאל אותו: באמת מה נעשה? כמה מן הקצינים שהיו איתנו וכמה מן הקצינים שהגיעו איתנו מילאו פיהם צחוק. קצין אחד הניף את ידו ואמר אתם דואגים חברה? אל תדאגו. יש מי שיודע, יש על מי לסמוך... (תיאום כוונות, הרב סבתו)

מקור 19

" על ידי שבעה שיקולים אלו יכול אני לחזות מראש נצחון או תבוסה:

מי משני השליטים היריבים החזק המוסרי נר לרגליו? מי משני המצביאים מוכשר יותר? על צדו של מי מן השנים היתרונות הבאים מין השמים ומן הארץ? באיזה משני המחנות מקוימת משמעת חמורה יותר? איזה צבא חזק יותר? באיזה משני המחנות הקצינים והחיילים מאומנים על הצד המשובח ביותר? באיזה צבא יש עקיבות גדולה יותר בשכר ועונש? ". (סון טסו)

עקרונות המלחמה של צה"ל בשנת 2000

1. דבקות במשימה לאור המטרה.
2. רוח לחימה
3. יוזמה והתקפיות.
4. תחבולה.
5. ריכוז המאמץ.
6. אבטחה.
7. מיצוי הכוח.
8. רציפות והמשכיות.
9. עומק ועתודה.
10. פשטות.

עקרונות המלחמה בצבאות העולם

<u>סין-העממית</u>	<u>בריטניה</u>	<u>צרפת</u>	<u>ברה"מ</u>	<u>ארה"ב</u>	<u>ישראל</u>
דבקות במטרה	בחירה ודבקות	חופש פעולה	דבקות במשימה	המטרה	דבקות במשימה
פעולה התקפית	במטרה	הפתעה	פעילות מבצעית	התקפיות	לאור המטרה
הפתעה	מוראל	ריכוז מאמץ	הפתעה	הפתעה	רוח הלחימה
ריכוז הכוח	התקפה	אבטחה	ריכוז מאמץ	ריכוז הכוח	מה והתקפיות
תיאום	הפתעה	חיסכון בכוח	תיאום	אבטחה	רציפות והמשכיות
ביטחון	ריכוז הכוח		ניידות	חיסכון בכוח	ריכוז המאמץ
יוזמה וגמישות	חיסכון במאמץ		שמירת היעילות	פשטות	עומ' עתודה
מוראל	אבטחה		המבצעית	תמרון	אבטחה
גיוס פוליטי	גמישות			אחדות הפיקוד	מיצוי הכוח
ניידות	שיתוף פעולה				תחבולה
	מנהלה				פשטות

- העקרונות הן מעין כללי "אצבע", הם מחכימים באופן כללי בלא לפסוק כיצד לנהוג במפורט.
- רשימה נבחרת ע"י צבא בתקופה מסוימת. כל רשימה מדגישה עקרונות אחדים בחשיבה ובעשייה הצבאית, אשר חשוב לאותו צבא באותו זמן להדגישם.
- עקרונות המלחמה בצה"ל אינם זהים זה לזה במעמדם וחשיבותם.
- "ניגודיות משלימה" – העקרונות ניגודיים ומשלימים, מתח ניגודי וסתירות מתקיימים בין עקרונות שונים.

